

Plime ponoći

Deo drugi

PRIPOVEST IZ MALAŠKE KNJIGE PALIH

STIVEN
ERIKSON

Preveo
Dejan Kuprešanin

■ Laguna ■

Naslov originala

Steven Erikson

MIDNIGHT TIDES

A Tale of the Malazan Book of the Fallen

Copyright © Steven Erikson 2004

First published as *Midnight Tides* by Transworld Publishers.

Mape: Nil Gouver

Ilustracije korica: Stiv Stoun

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Kristofera Poroznija

Sadržaj

Mape	viii
Treća knjiga – Sve što je skriveno	1
Četvrta knjiga – Plime ponoći	279
Glosar	495
Izjave zahvalnosti	503
O autoru	505

Treća knjiga



Sve što je skriveno

Čovek koji se nikad ne smeši
Vuče svoje mreže kroz dubine
A mi se skupljamo
Da zjapimo u zagušujućem vazduhu
Pod udarima zvuka
Njegovog strašnog glasa
Što o spasenju govori
U toku okrepe zadovoljene pravde
I dobro nahranjeni s teškog stola
Natrpanog željama plemenitim
Sve nam to govori da bi naoštrio
Sečivo svoje večne milosti
Jedan po jedan
Što nam raseca trbuhe.

U kraljevstvu dobrih namera
Alas kel Tat

Dvanaesto poglavlje

Žaba se boji da skoči s gomile novca.

Izreke Umura Ubogog

Autor nepoznat

Spet krila se pokloniti možeš. Priznajem, gospodaru, da mi značenje te uzrečice nije baš najjasnije.“
Tehol obema rukama prođe kroz kosu, cimajući čvorove. „Joj. Reč je o Večnom stanu, Bag. Ima pet krila, a poklanjanje je pred noge Lutalici, pred noge sudbine. Carstvo se diglo. Leter se budi u nov dan slave.“

Stajali su jedan pored drugog na krovu.

„Ali peto krilo tone. Šta se može sa četiri krila?“

„Galebovi se sudaraju, Bag. Uh, biće vrela danas, pećnica prava. Kakvi nas zadaci danas čekaju?“

„Moj prvi sastanak s kraljevskim inženjerom Gramom. Izgleda da ih je zadivilo potporavanje koje smo uradili sa skladištima.“

„Odlično.“ Tehol je nastavio da zuri u grad pred sobom još koji tren, te se okrenu ka svom slugi. „Opravdano?“

„To što je zadivljen? Pa, podovi nisu nagnuti i suvi su ko dren. Novonaneseni kreč nije ispucao. Vlasnici su oduševljeni...“

„Ček, zar nisam ja vlasnik tih skladišta?“

„Niste oduševljeni?“

„Pa ovaj, u pravu si, jesam. U ime svih vlasnika.“

„To sam poručio i kraljevskom inženjeru u odgovoru na njegovo prvo zvanično pismo.“

„Šta je s ljudima koji su prividni ulagači?“

„I oni su oduševljeni.“

„E pa“, uzdahnu Tehol, „prosto je takav dan, zar ne?“

Bag klimnu. „Mora biti, gospodaru.“

„I je li to sve što si zacrtao? Za ceo dan?“

„Nije. Moram da napabirčim negde nešto hrane. A onda treba da posetim Šand i njene ortakinje da im još jedared izrecitujem onaj vaš spisak. Bio im je predugačak.“

„Zar si ga u celosti zapamtio?“

„Jesam. Pivar Najičist Trul, taj mi se dopao.“

„Zahvaljujem.“

„Ali nisu sva lažna imena, zar ne?“

„Nisu, tako bih se prebrzo odao. Skoro sva ovdašnja su prava. U svakom slučaju, na neko vreme će time biti zauzete. Makar se nadam. Šta još?“

„Još jedan sastanak sa esnafima. Možda će mi za to trebati novca za podmićivanje.“

„Gluposti. Ne daj se – uskoro će ih napasti iz druge četvrti.“

„Neki štrajk? Nisam čuo...“

„Naravno da nije. Incident koji će to pogurati još se nije dogodio. Znaš i sam da je kraljevski inženjer obavezan da unajmljuje samo članove esnafa. Moramo se pobrinuti da taj problemčić uklonimo pre nego što bi nam zadao muke.“

„U redu. Takođe moram da obiđem ono sklonište u kom su Šurk i njen novi prijatelj.“

„Harlest Eberikt. To je bilo pravo iznenađenje. Koliko se to uopšte neupokojene raje šunja po ovom gradu?“

„Očigledno više nego što znamo, gospodaru.“

„Ma, koliko mi znamo, može pola stanovnika grada biti zagrobno – oni tamo ljudi na mostu, pa oni tamo, oni ljudi što u redu idu s korpama, možda su i oni zagrobnici.“

„Mož' bit, gospodaru“, složi se Bag. „A mislite li da su zagrobnici bukvalno ili figurativno?“

„A da, nije svejedno, zar ne? Izvini, malo sam se zaneo. Kad smo već kod toga, kako se Šurk i Jublala slažu?“

- „Zaplivaše u skladne vode.“
- „Divne li pošalice, Bag. Dakle, ideš da obideš skrovište. I to ti je sve za danas?“
- „To je samo pre podne. A po podne...“
- „Možeš li načas da skokneš nekud?“
- „Kud?“
- „U Esnaf pacolovaca.“
- „U Kuću tasova?“
- Tehol klimnu. „Imam poslić za njih. Hoću da mi ugovoriš sastanak – tajni – sa gospodarom Esnafa. Sutra uveče, ako je ikako moguće.“
- Bag je izgledao zabrinuto. „Taj Esnaf...“
- „Znam.“
- „Mogu da svratim usput kad budem išao do kamenoloma.“
- „Izvršno. Zašto ideš do kamenoloma?“
- „Iz znatiželje. Zbog moje zadnje narudžbine raskopali su novo brdo, pa su nešto našli.“
- „Šta su našli?“
- „Nisam siguran. Znam samo da su unajmili nekromanta da se za to postara. A jadničak je iščezao – za sobom je ostavio samo koji pramen kose i nokte s prstiju na nogama.“
- „Hmm, to *jest* zanimljivo. Redovno me obavještavaj.“
- „Kao i uvek, gospodaru. A šta ste vi planirali za danas?“
- „Mislio sam da se vratim u krevet.“

Bris podiže pogled sa pedantnog svitka i zagleda se u pisara koji je sedeo preko puta. „Mora biti neka greška“, reče.

„Nije, gospodine. Nikako, gospodine.“

„Ovaj, ako su ovo samo prijavljeni nestanci, šta je s onima koji nisu prijavljeni?“

„Rekao bih, gospodine, da je reč o između trideset i pedeset procenata. Dodato na već postojeći broj. Ali oni su vam na svicima s plavim rubom. Oni se skladište na policu Procena.“

„Na šta?“

„Procene. Ona tamo što štrči iz zida.“

„A šta znači plavi rub?“

„Pretpostavljeno stanje, gospodine. Ono što postoji van statistika. Statistike se koriste za zvanične, javne izjave i proglose, ali radimo i sa pretpostavljenim stanjima ili, ako je moguće, s merljivim postavkama.“

„Što je već drugi zbir podataka?“

„Tako je, gospodine. Samo tako se može voditi delotvorna vlada. U suprotnom bismo potonuli u bezvlašće. Neredi, tako koješta. Naravno, za takva predviđanja koristimo pretpostavljeno stanje, a ono nimalo nije lepo.“

„Ali“, Bris tad opet pogleda dole u svitak, „sedam hiljada nestanaka u Leterasu prošle godine?“

„Šest hiljada devetsto dvadeset i jedan, gospodine.“

„Čemu se može dodati još tri hiljade petsto?“

„Tri hiljade četiristo šezdeset i pola, gospodine.“

„A da li je iko naimenovan da istraži to?“

„Unajmljena je pomoć sa strane, gospodine.“

„Dakle, očito se bacaju pare...“

„O ne, novac je dobro potrošen.“

„Kako to?“

„Znatna količina podataka, gospodine, koje možemo koristiti u našim zvaničnim i javnim izjavama.“

„Pa s kim je onda sklopljen taj ugovor?“

„Za to ste u pogrešnoj kancelariji, gospodine. Taj podatak se čuva u Odeljku za ugovore i kraljevske povlastice.“

„Nikad nisam čuo za to. Gde se nalazi?“

Pisar je ustao i otišao do malenih vrata između ormara sa svicima. „Ovamo. Pođite za mnom, gospodine.“

Soba s druge strane nije bila veća od plakara. Svici s plavim rubovima ispunili su četvrtaste rupe od poda do tavanice s obe strane. Preturajući po jednoj četvrtastoj rupi na suprotnom zidu, pisar je konačno izvadio jedan svitak i razvio ga. „Evo

nas. Ovo je relativno nov ugovor. Od pre tri godine. Istrage u toku, polugodišnji izveštaji podneti tačno u roku, nijedan nije podigao sumnje, svaki je odobren bez ikakvih problema.“

„S kim?“

„Sa Esnafom pacolovaca.“

Bris se namrštio. „Sad sam stvarno i potpuno zbunjen.“

Pisar je slegnuo ramenima i smotao svitak kako bi ga vratio na mesto. Preko ramena je rekao: „Nema potrebe, gospodine. Esnaf je temeljno sposoban za čitav niz poduhvata...“

„Sposobnost im nije merodavna u ovome“, istaknu Bris.

„Ne bih se složio. Izveštaji na vreme. Bez povoda za sumnju. Dve obnove bez pogovora. Veoma su sposobni, po mojoj proceni, gospodine.“

„Niti ima manjka pacova u gradu, kao što se može primetiti i u kraćoj šetnji u bilo kojoj ulici.“

„Trebao uzeti u obzir i velik broj stanovnika, gospodine. Ne usuđujem se ni da pomislim šta bi bilo bez Esnafa.“

Bris ništa ne reče.

Pisarevo lice poprими odbrambeni izraz dok je duže proučavao finada. „Imamo samo reči hvale za Esnaf pacolovaca, gospodine.“

„Hvala vam na trudu“, reče Bris. „Sam ću pronaći izlaz. Doviđenja.“

„Takođe, gospodine. Drago mi je što sam bio makar malo od pomoći.“

Bris je stao napolju u hodniku i protrljao oči. Arhiv je bio pun prašine. Morao je izaći napolje, na ono što je služilo namesto svežeg vazduha u Leterasu.

Sedam hiljada nestanaka svake godine. Bio je zaprepašćen.

Pitam se na šta je to Tehol nabasao. Za Brisa je njegov brat predstavljao pravu nepoznanicu. Očigledno je Tehol nešto naumio, uprkos spoljašnjosti. I nekako je uspevao da održi zastrašujući nivo delotvornosti iza – ili ispod – kulisa. Ona toliko javna propast, pravi šok i tragedija za finansije, sad se

Brisu učini kao samo još jedna finta u većem naumu – šta god to bilo.

I sama pomisao da bi takav naum mogao postojati, zabrinjavao je Brisa. Njegov brat je povremeno pokazivao zastrašujuću sposobnost i surovost. Tehol je malo kome bio odan. Sposoban je za bilo šta.

Kad se sve uzme u obzir, što je manje Bris znao o Teholovim delatnostima, to je bilo bolje po njega. Nije želeo da dođe u situaciju u kojoj bi zbog svoje odanosti morao da se sukobljava, a brat mu je i te kako mogao da se usprotivi. *Kao i sa Halom. O, majko, Lutaličin je blagoslov što nisi živa pa ne vidiš svoje sinove. S druge strane, koliko si zapravo ti zaslužna za ono u šta smo se pretvorili?*

Pitanja bez odgovora. Izgleda da ih ima i previše ovih dana.

Dospeo je u njemu poznatije delove palate. Predstojala mu je obuka sa oružjem i shvatio je da se raduje tom razdoblju blaženog umora. Makar samo da stiša halabuku sopstvenih misli.

Ima prilično jasnih prednosti u tome da se bude mrtav, pomisli Bag, kada je podigao kamenu ploču s poda u kancelariji skladišta, otkrivši crnu rupu, kao i gornju prečku trošnih bronzanih merdevina. Mrtvi begunci, na kraju krajeva, nemaju potrebu ni za hranom, ni za vodom. A ni za vazduhom. Zbog čega je njihovo skrivanje prolazilo maltene bez po muke.

Spustio se niz merdevine, dvadeset tri prečke, i obreo se u tunelu grubo prokopanom u teškoj glini, nakon čega je naložena velika vatra u njemu kako bi se zidovi stvrdili. Deset koraka napred nalazio se nepravilni kameni svod ispod kog su ispucala kamena vrata bila iscrtana hijeroglifima. Stare grobnice poput ove bile su retke. Većina se odavno urušila pod težinom grada ili su prosto potonule toliko duboko u blato da više niko ne bi mogao dopreti do njih. Učenjaci su pokušavali da dokuče značenje neobičnih znakova na vratima tih grobnica, dok su

se obični ljudi već na početku zapitali čemu uopšte služe vrata na grobnicama. Jezik je samo delom dešifrovan, ali sasvim dovoljno da se otkrije kako su znaci bremeniti kletvama i na neki tajanstveni način vezani za Lutalicu. Sve u svemu, bio je to dovoljan razlog da ih se ljudi klone – naročito što se nakon provaljivanja u nekoliko grobnica raščulo da u njima nema ničeg vrednog – kao i čudnovata činjenica da su jednostavni goli sarkofazi od kamena koji su se nalazili u svakoj zapravo bili prazni. A tu je i propratna a neosnovana glasina da je te pljačkaše grobnica nakon nedela snašla užasna sudbina.

Vrata ove grobnice nosila su pečat koji je, nažalost, stradao zbog nepravilnog spuštanja čitave građevine u tlo. Uz malo naprezanja mogla su se gurnuti u stranu.

U tunelu je Bag upalio svetiljku uz pomoć male kutije sa žarom, pa ju je spustio dole na prag grobnice. Nakon toga je pogurao ramenom vrata.

„Jesi li to ti?“, začu se Šurkin glas iz mraka u odaji.

„Pa jesam“, reče Bag, „ja sam.“

„Lažeš. Ti nisi ti, ti si Bag. Gde je Tehol? Treba da razgovaram s Teholom.“

„Trenutno je zauzet“, reče Bag. Pošto je dovoljno razmaknuo vrata da sebi napravi prolaz unutra, uzeo je svetiljku i ušao.

„Gde je Harlest?“

„U sarkofagu.“

Nije bilo gornje ploče na ogromnom kamenom kovčegu. Bag ode do njega i pogleda unutra. „Šta to radiš, Harleste?“ Spustio je svetiljku na ivicu.

„Prethodni stanovnik je bio visok. Veoma visok. Zdravo, Bag. Šta radim? Ležim ovde.“

„Da, vidim i sam. Ali zašto?“

„Nema nijedne stolice.“

Bag se okrenu ka Šurk Elali. „Gde su dijamanti?“

„Ovde su. Jesi li pronašao ono što sam tražila?“

„Jesam. Za pristojnu cenu, a tebi će ostati većina imetka.“

„Tehol će naći ostatak u onoj kutiji tamo. Ja ću zadržati svoju zaradu iz kupleraja.“

„Jesi li sigurna da ne želiš procenat od ovoga, Šurk? Tehol će biti presrećan s pedeset procenata. Na kraju krajeva, ti si se izložila opasnosti.“

„Ne treba mi. Moj zanat je lopovluk. Uvek mogu da nabavim još.“

Bag pogleda okolo. „Hoće li vam biti dobro ovde još neko vreme?“

„Sasvim. Makar je suvo. I uglavnom je tiho. Ali fali mi Jublala Pang.“

Harlest se oglasi iz sarkofaga: „A ja hoću oštre zube i kandže. Šurk je rekla da mi to ti možeš pribaviti.“

„Pripreme za to su već u povoju, Harleste.“

„Hoću da budem strašan. Važno je biti strašan. Vežbao sam siktanje i krkljanje.“

„Nemoj da brineš“, dobaci Bag. „Bićeš stvarno užasan. Nego, morao bih da pođem...“

„Ne tako brzo“, prekide ga Šurk. „Ima li ikakvih vesti o pljački Eberiktovog imanja?“

„Nema. Što i nije iznenađujuće, kad malo bolje razmisliš. Gerunov neupokojeni brat nestane, i to iste noći kada neki poludžin premlati većinu stražara. Osim toga, šta se još zna zasigurno? Je li neko zaista i pokušao da uđe u Gerunovu zaštićenu kancelariju?“

„Ako budem jeo ljudsko meso“, poče Harlest, „ono će mi samo truliti u želucu, jelda? Što znači da ću se usmrdeti. To mi se dopada. Dopada mi se da razmišljam o tako koječemu. Miris prokletstva.“

„Kako, molim? Šurk, oni verovatno i ne znaju da su opljačkani. A čak i da znaju, ne bi ništa učinili pre nego što im se gospodar vrati.“

„Pretpostavljam da si u pravu. Kako god, nemoj zaboraviti da pošalješ ovamo Jublalu. Reci mu da mi nedostaje. On i njegov...“

„Hoću, Šurk. Obećavam. Još nešto?“

„Ne znam“, odgovori ona. „Ček da razmislim.“

Bag pričekala.

„A, da“, reče ona nakon nekog vremena, „šta znaš o ovim grobnicama? Nekad je ovde bio leš, tamo u tom sarkofagu.“

„Kako možeš biti u to sigurna?“

Ona ga prodorno pogleda svojim beživotnim očima. „Mi to osetimo.“

„A tako. Pa dobro.“

„Dakle, šta znaš?“

„Ne mnogo. Jezik na vratima pripada izumrlom narodu poznatom kao Forkrul Asejli, koji su u našim Stožerima zajednički predstavljeni u ličnosti koju nazivamo Lotalica. Grobnice su izgrađene za pripadnike još jednog izumrla naroda, za Džagute, koje priznajemo u uporištu koje nosi naziv Uporište Leda. Zaštitne čini su stavljene s namerom da sputaju treći narod, Tʼlan Imase, koji su zakleti neprijatelji Džaguta. Tʼlan Imasi su sasvim neumoljivo progonili Džagute, uključujući i Džagute koji su odlučili da predaju svoje mesto u ovom svetu – a pomenuti pojedinci su izabrali nešto što vrlo liči na smrt. Njihove duše su otputovale u njihovo uporište, napustivši telo koje bi bilo položeno u grobnice kao što je i ova. To Tʼlan Imasima nije bilo dovoljno. U svakom slučaju, Forkrul Asejli su sebe smatrali nepristrasnim sudijama u tom sukobu, što je uglavnom i bio sav okvir njihovog uplitanja. Osim toga“, slegnuvši reče Bag, „ne znam više ništa.“

Harlest Eberikt je polako ustao u sedeći položaj tokom Bagovog izlaganja, te je sad zurio u slugu. Šurk Elali se nije pomerala, kao što to mrtvi inače rade. Potom se ona oglasila: „Imam još jedno pitanje.“

„Samo izvoli.“

„Je li uobičajeno da tako nešto sluge znaju?“

„Ne, koliko sam ja upoznat, Šurk. Ja samo vremenom tu i tamo pokupim ponešto.“

„Pojedinstvi koje nijedan učenjak u Leterasu ne pokupi? Ili prosto izmišljaš dok pričaš?“

„Trudim se da izbegavam potpune izmišljotine.“

„A da li ti uspeva?“

„Ne uvek.“

„Bolje da sad kreneš, Bag.“

„Jašta, bolje. Reći ću Jublali da vas večeras poseti.“

„A moraš li?“ upita Harlest. „Nisam od onih što vole da vire...“

„Lažove“, reče Šurk. „Naravno da jesi.“

„Dobro de, možda sam i slagao. Ali to je korisna laž i name-ravam da je zadržim.“

„Taj položaj se ne može odbraniti.“

„Zar još imaš obraza da mi to kažeš? Naročito ako ne izgu-bimo iz vida šta ćeš večeras raditi...“

Bag podiže fenjer i polako pođe unatraške dok se rasprava nastavljalala. Gurnuo je vrata nazad na mesto, otresao prašinu s dlanova, pa se vratio do merdevina.

Kada se vratio u kancelariju skladišta, vratio je podnu plo-ču, pa je pokupio svoje nacрте i krenuo ka najnovijem mestu gradnje. Najskorija kupovina *Bagove gradnje* nekada je bila škola, raskošna i rezervisana za decu samo najimućnijih gra-đana Leterasa. Postojali su i stanovi, te je tako nastala tipična i veoma popularna obrazovna institucija koja je podsećala na zatvor. Kakva god gomila trauma da se podučavala onde, sve se to privelo kraju kada su se jednog naročito vlažnog proleća zidovi podruma srušili u bujici blata i malih ljudskih kostiju. Pod glavne dvorane za okupljanja propao je sledstveno prili-kom prvog narednog okupljanja dece i tako sahranio decu i nastavnike u veliku jamu crnog, trulog blata. Od ukupnog broja trećina se udavila, a od tih tela više od polovine se nije mogla izvući. Krivili su traljavu gradnju, što je pak dovelo do skandala.

Od tog događaja, pre petnaest godina, napuštena zgrada je ostala prazna, i glasine su kolale kako u njoj ima duhova ljutih upravitelja i pogubljenih redara.

Kupovna cena je bila odgovarajuće skromna.

Gornji nivoi, tačno iznad glavne dvorane za okupljanja, ostali su strukturalno nepouzdana, pa je Bagov prvi zadatak bio da nadgleda ugradnju potpora, pre nego što su radnici uopšte krenuli da iskopavaju jamu sve do poda podruma. Kada je pod konačno očišćen – a gomila kostiju preneti na groblje – spustili su cevi pravo dole kroz slojeve gline i peska sve do debelog sloja šljunka. Cement su sipali u njih, pa zatim postavili prsten gvozdених šipki, koje su naizmenično pratili slojevi nabijenog šljunka i cementa do polovine dubine cevi. Potom su spuštени stubovi od krečnjaka čije su osnove izbušili kako bi obuhvatili šipke što su ostale da štrče. Odatle nagore nastupila je redovna i uobičajena gradnja. Stubovi, podupirači i lažni lukovi, sve uobičajene tehnike za šta se Bag nije baš preterano zanimao.

Stara škola se pretvarala u velelepnu vilu. Nju će posle prodati nekom imućnom trgovcu ili plemiću bez i trunke ukusa. Pošto je takvih bilo napretek, ulaganje je bilo bez rizika.

Bag se kratko zadržao na gradilištu, okružen predradnicima koji su ga zatrpavali svicima s opisima bezbroj izmena i pojedinosti što su zahtevale njegovu potvrdu. Zvono je prošlo dok je on konačno uspeo da zavede svoje nacрте i pobegne odatle.

Ulica koja je postala put do nalazišta šljunka bila je glavna saobraćajnica što je vijugala uz kanal. Takođe je bila jedna od najstarijih staza u gradu. Zgrade uz nju, podignute kraj obale uz utonuli prevoj oblutaka i kaldrme zapečaćениh u glini, opirale su se propadanju uobičajenom u drugim delovima grada. Već su dvesta godina stare, mnoge su u stilu tako davno zaboravljenom da su izgledale strano.

Kuća tasova je visoka i uska, stisnuta između dva glomazna kamena zdanja, od kojih je jedno hramska arhiva, a drugo monolitno srce Esnafa uličnih inspektora. Pre nekoliko pokolenja, izuzetno vešt kamenorezac ukrasio je fasadu od krečnjaka i zvanični ulaz između stubova divnim predstavama

pacova. Bilo ih je skoro bezbroj. Pacovi što poskakuju, plešu, pare se. Pacovi što ratuju, odmaraju se, tove leševima, tiskaju po stolovima s obiljem hrane među usnulim psetima i pijanim slugama. Prstenasti repovi su tvorili zamršene ramove scena, a Bagu se nekako neobjašnjivo učini, dok se peo po stepenicama, da se pacovi kreću, da se onde u uglovima njegovih očiju oni pomeraju, izvrću, keze.

Otresao je sa sebe tu nelagodu, zastao načas na prilazu, pa onda otvorio vrata i ušao.

„Koliko ih je, koliko je gadno, koliko dugo?“

Sto od čvrstog sivog, plavorušskog mermera maltene je zaprečavao ulaz u prijemnu dvoranu, s obzirom na to da se pružao celom širinom prostorije osim uzanog prolaza skroz desno. Sekretar je sedeo iza i još nije ni podigao pogled sa svojih knjiga. Tren kasnije je nastavio: „Odgovorite na ta pitanja, pa nam recite gde je to i koliko ste voljni da platite, kao i da li je samo za jednu ili redovne mesečne posete. I imajte na umu da trenutno ne primamo nikakve ugovore.“

„Ne.“

Sekretar je spustio pero i podigao pogled. Tamne, male oči sjaktale su sumnjičavo pod spojenim žbunastim obrvama. Mastilom umrljanim prstima čupkao je nos, koji je počeo da se trza kao da će svakog trena kinuti. „Nismo odgovorni.“

„Za šta?“

„Za bilo šta.“ Još je malo čupkao nos. „I ne primamo nikakve molbe, pa ako ste zbog toga došli, možete se lepo okrenuti i izaći.“

„Kakvu bih molbu mogao vama da predam?“, upita Bag.

„Bilo kakvu. Ratoborni savezi stanara moraju čekati u redu kao i svi ostali.“

„Nemam nikakvu molbu.“

„U tom slučaju nismo mi, nikad nismo ni bili tamo, pogrešno ste čuli, to je neko drugi.“

„Došao sam u ime mog gospodara, koji bi da se s vašim Esnafom sastane kako bi razgovarao o ugovoru.“

„Puni smo. Ne primamo više ugovore...“

„Cena nije bitna“, prekide ga Bag, pa se nasmeši, „u okviru razumnih granica.“

„Ah, pa onda jeste bitna. Možda baš na umu imamo nerazumne granice. Često ih imamo, znate.“

„Mislim da mog gospodara ne zanimaju pacovi.“

„Onda je poludeo... ali zanimljivo. Odbor će se sastati večeras povodom jednog predmeta. Vašem gospodaru možemo omogućiti malo vremena na kraju sastanka, što ću pribležiti u dnevni red. Još nešto?“

„Ne. Kada tačno večeras?“

„Deveto zvono, ni tren kasnije. Ako zakasni, neće moći ni da uđe u odaju. To mu jasno stavite do znanja.“

„Moj gospodar je uvek tačan.“

Sekretar napravi grimasu. „O, zar je takav? Jadniče. A sad odlazite. Zauzet sam.“

Bag se iznenada nagnu napred i zabi dva prsta u sekretarove oči. Nije bilo otpora. Sekretar zabaci glavu unazad i namršti se.

„Čakano“, nasmeši se Bag i vrati se za korak. „Sve pohvale esnafskom čarobnjaku.“

„Šta me je odalo?“, upita sekretar kad je Bag otvorio vrata.

Sluga pogleda preko ramena. „Previše ličite na pacova, što odaje opsednutost vašeg stvoritelja. Pa čak i tako iluzija je odlična.“

„Već me decenijama niko nije prozreo. Ko ste vi, Lutalice mu?“

„Ako 'oćete na to da odgovorim“, reče Bag i okrenu se ka izlazu, „moraćete da priložite molbu.“

„Čekajte! Ko vam je gospodar?“

Bag mahnu rukom opraštajući se, pa zatvori vrata. Spustio se niz stepenice i skrenuo desno. Predstojala mu je duga šetnja do šljunkare, a dan je, kao što je to Tehol predvideo, bio topao i samo je postajao topliji.

* * *

Bris je pozvan da se pridruži sedi u Sedanci, u odaji s pločama, te se spustio niz poslednjih nekoliko stepenika do poda i krenuo ka mostu. Kuru Kuan je hodao ukrug po platformi na drugom kraju; bio je rasejan i mrmljao sebi nešto u bradu.

„Sedo“, pozva Bris dok je prilazio. „Tražio si me?“

„Neprijatnost, finade, sve postade neprijatnost golema. Izmiče poimanju. Potreban mi je bistriji um. Drugim rečima, ne moj. Možda tvoj. Dođi. Slušaj.“

Bris nikad dosad nije čuo sedu da tako usplahireno priča. „Šta se dogodilo?“

„U svakom uporištu, Finade. Haos. I sâm sam video preobražaj. Evo, vidi sam. Ploča Stožera, Dolmena. Vidiš li? Prilika skrupčana kod podnožja. Lancima je vezana za menhir. Sve je zaklonjeno dimom, i to dimom od kog mi um trne. Dolmen je *uzurpiran*...“

Bris je zurio dole u ploču. Prilika je bila avetinjska, a vid mu se mutio što je duže piljio u nju. „Ko ga je uzurpirao?“

„Stranac. Neko spolja.“

„Neki bog?“

Kuru Kuan je prstima masirao svoje izborano čelo i dalje se šetkajući. „Jeste. Nije. Mi pojmu božanstva ne pridajemo veliku vrednost. Skorojevići su to koji nisu ni prineti uporištima. Većina nije ni stvarna, proste su projekcije čovečjih želja, nadanja. Strahova. Naravno“, dodade, „ponekad je to sve što je potrebno.“

„Kako to misliš?“

Kuru Kuan odmahnu glavom. „A uporište Ejzata, to me tek brine. Središnja ploča, Kamen srca, osećaš li je? Ejzatov Kamen srca je umro. Ostale ploče su se okupile oko njega, na kraju se stisnuvši kao što se krv skuplja u ranjenom telu. Grobnica je probijena. Vratnice niko ne čuva. Moraš za mene da uđeš u četvrtastu kulu, finade. Ali idi naoružan.“

„Šta treba da tražim?“

„Bilo šta naopako. Napuklu zemlju. Ali budi obazriv – obitavaoci tih grobnica nisu mrtvi.“

„U redu.“ Bris pregleda najbliže ploče. „Ima li još nešto?“

Kuru Kuan je zastao i podigao obrve. „Još? Zmajsko uporište se probudilo. Vival. Krvopija. Kapija. Družbenica. Među Stožerima, Lutalica je sad u centru dešavanja. Čopor se približava, Nalazač Oblika je postao himera. Lovkinja uporišta Leda korača po smrznutim stazama. Dete i Seme oživljavaju. Prazno uporište – kao što i sam vidiš – postade skriveno. Svaka ploča. Senka stoji iza Praznog prestola. I gle, Spasitelj i Izdajnik, srasli su. Oni su jedno te isto. Kako je to moguće? Skitnica, Ljubavnica, Posmatrač i Hodač, svi su skriveni, zamagljeni u tajanstvenom pokretu. Plašim se, finade.“

„Sedo, jesi li čuo nešto od izaslanstva?“

„Izaslanstva? Nisam. Od njihovog dolaska u selo kralja većica izgubio se svaki dodir. Blokira ih edurska magija, ali takvu nismo ranije iskusili. Mnogo je toga zabrinjavajućeg. Mnogo.“

„Bolje da krenem sad, sedo, dok još ima dnevnog svetla.“

„Slažem se. A posle se vrati ovamo da mi kažeš šta si otkrio.“

„U redu.“

Staza do kamenoloma pela se u cik-cak do ureza u planini. Šikaru s obe strane puteljka prekrila je bela prašina. Koze su kašljale u senci.

Bag stade da obriše prašnjavi znoj sa čela, pa onda nastavi.

Malopre je susreo dvoja kola krcata kamenorescima, a pobesneli predradnik mu ispriča neprijatnu vest da ljudi odbijaju da rade u kamenolomu dok se stanje ne reši.

Nepovratno su se probili do nekakve pećine u kojoj je nekakvo stvorenje očigledno bilo veoma dugo zarobljeno. Trojicu kamenorezaca je uvuklo unutra, a njihovi vrisци su bili kratkog veka. Unajmljeni nekromant nije ništa bolje prošao.

Bag stiže do useka, i zastade da pogleda dole u jamu kame-noloma s pravilno prosečenim krečnjakom duboko u okolnom tlu. Otvor u pećinu jedva da se razaznao blizu područja gde se odskora radilo.

Krenuo je dole i stigao na dvadeset koraka od pećine, gde je i stao.

Vazduh najednom postade leden. Namršivši se, Bag ode u stranu i sede na blok krečnjaka. Posmatrao je kako se mraz stvara na tlu levo od pećine, pa pogleda u mračni otvor gde se unutrašnjost širila i gubila u izmaglici. Začu se šum krckanja leda pod stopalima, te se na otvoru pojavi prilika, kao da je ni iz čega izronila. Visoka, naga od kukova nagore, sivozelene kože. Duga, plava kosa u pramenovima joj je visila preko ramena i niz leđa. Svetlozelene oči, uspravne zenice. Kljove sa srebrnastim vrhom. Žena teških grudi. Nosila je kratku suknju, što joj je bila i jedina odeća, ako se izuzmu mokasine vezane kožnom vrpcom i širok pojas s kojeg je visilo šest kanija s bodežima.

Pažnja joj je bila upravljena ka pećini. Stavila je ruke na kukove i vidno uzdahnula.

„Neće taj izaći“, reče Bag.

Ona ga pogleda. „Naravno da neće, sad kad sam tu.“

„Kakav je to demon?“

„Gladan i lud, ali i kukavica.“

„Jesi li ga ti tu stavila?“

Ona klimnu. „Prokleti ljudi. Ništa ne umeju da ostave na miru.“

„Sumnjam da su znali, Džagutkinjo.“

„To ih ne opravdava. Oni uvek kopaju. Kopaju tu, pa kopaju tamo. Nikad ne prestaju.“

Bag klimnu, pa upita: „I šta sad?“

Ona opet uzdahnu.

Mraz oko njenih stopala nabreknu u šiljat led, koji tad otpuzi do otvora pećine. Led je brzo rastao i ispunjavao rupu.

Kamen je ječao, krckao, pa pucao otkrivajući čvrst led ispod. Peskovita zemlja i komadi krečnjaka su pooptpadali.

Bag začiklji ka neobičnom obličju zarobljenom u unutrašnjosti leda koji se pušio. „Kalibaral? Lutalica nas odneo, Lovkinjo, drago mi je što si odlučila da se vratiš.“

„Sad moram da smislim gde da ga stavim. Imaš li neki predlog?“

Bag je neko vreme razmišljao, pa se nasmešio.

Bris je prolazio između ruševina dva obla tornja, gazeći obazrivo između srušenih kamenih blokova skrivenih u žilavoj žutoj travi. Vazduh je bio topao i nepomičan, a sunčeva svetlost se poput topljenog zlata rasula po zidovima kule. Skakavci su mu skakali s putanje u šuštavom strahu, a na jedva osetljiv utisak krckanja pod stopalima, Bris pogleda dole i shvati da je tlo puno života. Insekti, od kojih su mu mnogi bili nepoznati, preveliki, nezgrapni, tamnih boja, trčkarali su levo i desno od njega dok je gazio.

Pošto su svi bežali od njega, nije se nepotrebno brinuo.

Ugledao je četvrtasti toranj. Ejzat. Osim primitivne arhitekture, nije bilo mnogo toga što bi je isticalo. Bris se i dalje čudio sedinom uveravanju da je zgrada od kamena i drveta svesna, da je živo biće. Građevina je uslovljavala postojanje graditelja, pa ipak je Kuru Kuan tvrdio da je Ejzat prosto sam nastao, da se svojom voljom izgradio, dovodeći u sumnju svaki uzročno-posledični zakon koji su pokolenja učenjaka postavljala kao nepobitnu istinu.

Okolno zemljište je bilo manje tajanstveno, ali mnogo opasnije. Brežuljkaste humke u obraslom dvorištu nisu bile nepoznanice. Čvornovato i zdepasto, mrtvo drveće je tu i tamo izraslo, ponekad na samom vrhu humke, ali češće na strani. Zavojita staza od kamenih ploča počela je naspram ulaznih vrata, a kapiju su obeležavali neugledni stubovi od naslaganog

kamena koje su obavijale loza i puzavice. Ostaci niskog zida okruživali su područje.

Bris stiže do jednog kraja dvorišta – kapija mu je bila zdesna, a kula sleva. I odmah je video da su mnoge humke u vidokrugu uljubljene makar s jedne strane, kao da su iznutra ispražnjene. Korov po humkama je uvenuo, kao da je od truleži pocrneo.

Još koji trenutak je proučavao prizor, pa se zaputio okolo do kapije. Prošao je između stubova, stao na prvu ploču – i ona utonu uz šum struganja. Bris se zateturio i pružio ruke kako bi povratio ravnotežu, što mu je i uspelo, te nije pao.

Iz blizine ulaza u kulu začu se piskavi smeh.

Podigao je pogled.

Devojčica je izašla iz senke kule. „Poznajem te. Pratila sam one koji su tebe pratili. I sve sam ih ubila.“

„Šta se ovde dogodilo?“

„Ništa lepo.“ Prišla mu je zapuštena i sva umrljana od buđi. „Jesi li mi prijatelj? Trebalo je da mu pomognem da ostane u životu. Ali je ipak umro, a stvorenja su sad zauzeta međusobnim ubijanjem. Osim onoga kojeg je kula odabrala. On hoće da razgovara s tobom.“

„Sa mnom?“

„S nekim od mojih odraslih prijatelja.“

„Ko su“, upita Bris, „tvoji ostali odrasli prijatelji?“

„Majka Šurk, otac Tehol, stric Jublala, stric Bag.“

Bris je začutao. A onda: „Kako se zoveš?“

„Lončica.“

„Lončice, koliko si ljudi ubila u poslednjih godinu dana?“

Ona zabaci glavu. „Ne znam da brojim dalje od osamdeset i još dva.“

„A tako.“

„Mnogo osamdeset i još dvojki.“

„A gde ostavljaš tela?“

„Dovlačim ih ovamo i guram u zemlju.“

„Sve?“

Ona klimnu.

„A gde ti je prijatelj? Taj što hoće sa mnom da razgovara?“

„Ne znam da li je prijatelj. Prati mene. Stani tamo gde ja stanem.“

Uhvatila mu je ruku i Bris suzbi drhtaj od tog hladnog i vlažnog stiska. Napustili su popločanu stazu i pošli između humki, dok se tlo pod svakim obazrивim korakom nesigurno menjalo. Bilo je još insekata ali manje vrsta, kao da se dogodilo nekakvo osipanje na tlu Ejzata. „Nikad nisam video ovakve bube“, reče Bris. „Ovaj... velike su.“

„Stare su, iz vremena kada se kula rodila“, reče Lončica. „Jajašca u ispucaloj zemlji. One smeđe što liče na štapić s glavama na svakom kraju, te su najopakije. Grizu mi prste na nogama ako predugo sedim negde. I teško ih je zgnječiti.“

„A kakve su one žute s bodljama?“

„One me ne diraju. Jedu samo ptice i miševе. Evo nas.“

Stala je pred upalom humkom na kojoj je izraslo jedno od većih stabala u dvorištu. Ogoljeno drvo je bilo neobično isprugano sivom i crnom, i grane su mu štrčale u blagim krivama a ne pod ostrim uglovima. Korenje se pružalo preko čitave humke, a preostala kora je začudo više ličila na krljušt, poput zmijske kože.

Bris se namrštio. „A kako ćemo razgovarati kad sam ja ovde gore, a on tamo dole?“

„Zarobljen je. Kaže da zažmuriš i ni na šta ne misliš. Kao kada se boriš, tako kaže.“

Bris ostade zatečen. „On sad razgovara s tobom?“

„Da, ali kaže da to nije dovoljno dobro, jer ja ne znam dovoljno... reći. Reći i stvari. On mora da ti ih pokaže. Kaže da si ovo već radio.“

„Čini mi se da pred njim nema tajni“, reče Bris.

„Nema mnogo, pa kaže da će zauzvrat i on biti otvoren. Kako biste verovali jedan drugome. Donekle.“

„Donekle? Baš je tako rekao?“

Ona klimnu.

Bris se nasmešio. „Cenim njegovu iskrenost. U redu, pokušaćemo.“ Zažmurio je. Lončicin mali hladni dlan je ostao u njegovom, mišići su joj bili neobično labavi preko kostiju. Skrenuo je misli s te pojedinosti. Um borca zapravo nije prazan tokom borbe. Namesto toga je hladno izdvojen i oprezan. Usredsređivanje određuje struktura koja zauzvrat nastaje pod strogim zakonima pragmatične nužnosti. Stoga, um je pažljiv, proračunat i potpuno lišen osećanja dok mu je svako čulo razbuđeno.

Osetio je kako prijanja na tu poznatu, uveravajuću strukturu.

I utrnu od snage volje koja ga je odvušla. Borio se protiv sve većeg straha, znajući da je bespomoćan pred tolikom silom. A onda se prepustio.

Nad njim se nebo preobrazilo. Bolešljivo, uskovitlano zeleno svetlo okruživalo je iskrzanu crnu ranu, dovoljno veliku da proguta mesec. Oblaci su se izvrtali, mrcvarilo ih je i presecalo bezbroj predmeta što su padali. Izgledalo je kao da se svaki predmet u padu bori s vazduhom, kao da se ovaj svet neumoljivo opire njihovom prodoru. Predmeti su se izlivali iz te rane, prolazili kroz slojeve neba.

Na području pred njim nalazio se ogromni grad, koji se dizao s ravnice sa stepenastim vrtovima i uzdignutim drmovima. Na suprotnoj strani mnoštvo tornjeva se uspravljalo do čudesnih visina. Polja su se pružala u svim pravcima od grada pa dokle je Brisu pogled dopirao. Preko njih su plutale neobične senke.

Skrenuo je pogled s prizora pa pogledao dole, otkrivši da stoji na platformi od crvenog krečnjaka. Pred njim su strme stepenice vodile dole, red za redom, stotine, sve do popločanog prostranstva na čijim rubovima su se nizali stubovi obojeni u plavo. Pogled desno mu je otkrio spust pod ostrim uglom. Nalazio se na ravnom vrhu zdanja piramidalnog oblika, i on

iznenađeno shvati da mu je neko sleva. Bila je to jedva vidljiva prilika, nalik duhu, bez ikakvog određenog detalja. Bila je visoka i kao da je zurila gore u nebo, pravo u užasnu tamnu ranu.

Predmeti su sad udarali o zemlju, padajući snažno ali ni blizu brzine kojom bi trebalo. Prodorna lomljava je odjeknula dole sa pločnika između stubova, i Bris onde ugleda ogromnu kamenu rezbariju. Bilo je to bizarno zveroliko ljudsko obličje, čučalo je i, pruživši izrazito mišićave ruke preda se, oberučke držalo svoje spolovilo. Ramena i glava su mu bile kao u bika. Drugi par nogu, ženskih, obavijale su kukove tog zverskog muškarca, a platforma na kojoj je on čučao, tek tad razazna Bris, beše isklesana u žensko obličje koje je na leđima ležalo pod njim. Nedaleko se začu lomljava desetina glinenih pločica – previše daleko da bi Bris video je li nešto pisalo na njima, iako je podozrevao da jeste – što su proklizavale kao da su na jastucima od vazduha pre nego što su pale u rasutu gomilu.

Delovi zgrada – klesani blokovi od krečnjaka, ugaono kame-nje, zidovi kolibe od pruća i blata. Pa odsečeni udovi, delovi stoke i konja bez i kapi krvi, krdo nečeg što su mogle biti koze, a svakoj je utroba bila napolju, creva što su se tresla. Tamnopusiti ljudi – ili makar njihove ruke, noge i trupovi.

Gore, nebo se punilo velikim belim komadima, padali su lagano kao sneg.

I nešto gorostasno je prolazilo kroz ranu. Ovenčano munjama, kao da je bolno vrištalo, beskrajno, zaglušujuće kreštalo.

Utom blagi glas progovori u Brisovoj glavi: „Moj duh, pušten da luta, možda da posvedoči. Ratovali su protiv Kalora; bio je to opravdan povod. Ali... ono što su ovde učinili...“

Bris nije mogao da odvoji oči s one zavijajuće sfere od munja. Razaznao je udove unutar nje, razgoreli lukovi su se isprepletali oko njih poput lanaca. „Šta... šta je to?“

„Bog, Brise Bedikte. U svom svetu je bio usred rata. Jer je bilo sukobljenih bogova. Iskušenja...“

„Da li je ovo vizija prošlosti?“, upita Bris.

„Prošlost je i dalje živa“, odgovori prilika. „Nema načina da se sazna... ako ostanemo ovde. Kako da izmerimo početak, kraj – za sve nas, juče je bilo kao danas, isto kao što će biti sutra. Nismo svesni. Ili možda jesmo, a ipak odlučujemo – zbog ugodnosti, zbog mirne glave – da ne vidimo. Da ne mislimo.“ Jedva vidljiv pokret rukom. „Neki kažu dvanaest magova, a neki sedam. Nije bitno jer će se uskoro pretvoriti u prah.“

Ogromna sfera je sad rikala, rastući zastrašujućom brzinom dok je ponirala ka zemlji. Bris shvati da će pasti na grad.

„I tako će u svom trudu nametnuti neku promenu, uništiti i sebe i sopstvenu civilizaciju.“

„Dakle, nije im uspelo.“

Prilika ništa nije govorila neko vreme.

I bog se sručio; zaslepljujući blesak, prasak je zatresao piramidu pod njima i odaslao pukotine preko pločnika dole. Dim se podigao u stub koji je tad nabrekao u stranu i prekrpio svet senkom. Vetar je pohrlio napolje, sravnio drveće po poljima, srušio stubove na rubu popločanog trga. Drveće potom zahvati plamen.

„Iz očajanja, napojenog vrelim gnevom, pozvali su dole jednog boga. I poginuli su. Znači li to da nisu uspeli u svom potezu? Ne, ne govorim o Kaloru. Govorim o njihovoj nemoći koja je dala povoda da požele *promenu*. Brise Bedikte, da njihovi duhovi sad stoje s nama, ovde u svetu budućnosti gde nam tela obitavaju, i time da su u mogućnosti da vide šta su njihova dela učinila, uvideli bi da se dogodilo sve što su hteli.

Onaj što je okovan za zemlju izvitoperio je zidove svog zatvora. Do neprepoznatljivosti. Njegov otrov se raširio i zarazio svet i sve što živi u njemu.“

„Ne ostavljaš mi nimalo nade“, reče Bris.

„Žao mi je zbog toga. Ne trudi se da nadu pronađeš u vašim vođama. Oni su riznice otrova. Zanimanje za vas pruža im se samo toliko koliko i njihova sposobnost da vama upravljaju. Od vas zahtevaju dužnost i poslušnost, i opskrbiće vas jezikom

razbuktales vere. Oni traže sledbenike, i jao onome ko postavlja pitanja, ili se naglas usprotivi.

Civilizacija za civilizacijom, i to se ne menja. Svet uz šapat pada u tiraniju. Zastrašeni će uvek rado pognuti glave pred nužnosti, u uverenju da nužnost nameće povinovanje, a povinovanje sigurnu stabilnost. U svetu oblikovanom u povinovanje, disidenti štrče, lako se nalaze i lako je rešiti ih se. Nema mnoštva uglova gledanja, nema dijaloga. Žrtva prisvaja lice tiranina, licemerno i nepopustljivo, a ratovi se kote kao štetočine. A ljudi ginu.“

Bris je proučavao vatrenu oluju koja je obujmila nekada velelepni grad. Nije mu znao ime, niti koja ga je civilizacija iznedrila, ali on upravo shvati da to i nije važno.

„U tvom svetu“, reče prilika, „proročanstvo se bliži svom vrhuncu. Car će se pojaviti. Tvoja civilizacija rat smatra za produženje privrede. Naslagane kosti postaju temelj vaših trgovačkih puteva, i u tome ništa loše ne vidite...“

„Neki od nas vide.“

„Nebitno. Vaše zaveštanje razorenih kultura govori svoju istinu. Nameravate da osvojite Tiste Edure. Tvrdite da je svaki slučaj drugačiji, jedinstven, ali niti je drugačiji, niti je jedinstven. Sve je to isto. Vaša vojna moć dokazuje vrlinu vašeg cilja. Ali, Brise Bedikte, reći ću ti nešto: ne postoji nikakva sudbina. Pobjeda nije neizbežna. Vaš neprijatelj miruje i čeka, među vama je. Vaš neprijatelj se krije bez potrebe da se prerušava, kada su ratobornost i nagoveštaj pretnje dovoljni razlozi da skrenete pogled. Govori vašim jezikom, uzima vaše reči i koristi ih protiv vas. Ruga se vašem verovanju u istine, jer je i sam postao sudija tih istina.“

„Leter nije tiranija...“

„Pretpostavljaš da je duh vaše civilizacije oličen u vašem dobroćudnom kralju. A nije. Vaš kralj postoji jer je procenjeno da mu se može dozvoliti da postoji. Vama vlada pohlepa, čudovišni

tiranin, slavom ovenčano zlato. Ne može se poraziti, samo uništiti.“ Opet mu pokaza ka vatrenoj stihiji dole. „To je vaša jedina nada da se spasete, Brise Bedikte. Jer pohlepa ubija samu sebe, kada više nema šta da zgrće, kada od bezbroj legija radnika samo kosti ostanu, kada se jezivo lice gladi pokaže u ogledalu.

Bog je pao. Sada čuči i seje uništenje. Razvoj i propast, uzdizanje i propast, a sa svakom obnovom, vodeći duh je manji, slabiji, tešnje okovan za viziju lišenu nade.“

„Zašto nam to radi ovaj bog?“

„Zato što samo za bol zna, i žudi za tim da ga podeli, da ga nanese svemu što živi, svemu što postoji.“

„Zašto si mi ovo pokazao?“

„Hoću da svojim očima vidiš, Brise Bedikte, simbol vaše propasti.“

„Zašto?“

Prilika je na tren ćutala, pa odgovorila: „Savetovao sam te da ne tražiš nadu u vašim vođama, jer će vas samo lagati. Ali nada ipak postoji. Potraži je, Brise Bedikte, u onom što stoji pored tebe, u strancu na drugoj strani ulice. Budi toliko hrabar da pređeš tu ulicu. Nemoj gledati u nebo, a ni u zemlju. Nada opstaje, a glas joj je saosećanje, i iskrena sumnja.“

Prizor poče da bleđi.

Prilika pored njega poslednji put mu se obrati: „To je sve što ću ti reći. Sve što mogu da ti kažem.“

Otvorio je oči i opet se obreo kako stoji pred humkom, dok je dan zamirao oko njega. Lončica ga je i dalje držala za ruku svojom hladnom šakom.

„Hoćeš li mi sad pomoći?“ upitala je.

„Stanovnik humke ništa nije rekao o tome.“

„On to nikad ne radi.“

„Maltene mi se uopšte nije prikazao. Ne znam čak ni ko, ili šta je on.“

„Da.“

„Nije se ni potrudio da me ubedi... u bilo šta. A video sam...“ Bris odmahnu glavom.

„Trebaju mu pomoć da se izvuče iz svoje grobnice. Ima i drugih što pokušavaju da pobegnu. A uspeće im. Mislim da će uskoro uspeti. Hoće da me povrede, a i sve ostale.“

„A ovaj kome treba da pomognemo hoće da ih spreči?“

„Da.“

„Šta mogu ja da učinim?“

„Trebaju mu dva mača. Najbolji metal koji postoji. Prava sečiva, dvosekla, zašiljenog vrha. Tanki, a snažni. Uzane drške, teške jabuke.“

Bris se zamisli. „Trebalo bi da mogu nešto tako da pronađem u oružarnici. Hoće da mu ih ovamo donesem?“

Lončica klimnu.

Potrebna mu je pomoć. Ali je nije tražio. „U redu. Uradiću to. Ali moram ovo ispričati sedi.“

„Da li mu veruješ? On hoće da zna veruješ li tom sedi?“

Bris otvori usta s namerom da kaže *da*, ali onda stade. Stenovnik humke je moćno stvorenje, verovatno previše moćno da bi se njime moglo upravljati. Ovde nije bilo ničeg zbog čega bi Kuru Kuanu bilo milo. Ali da li Bris ima nekog izbora? Seda ga je poslao da otkrije šta je zadesilo Ejzat... Pogledao je kulu. „Da li je Ejzat mrtav?“

„Jeste. Bio je prestar, preslab. Tako se dugo borio.“

„Lončice, ubijaš li još ljude u gradu?“

„Ne mnogo. Samo loše ljude. Jednog ili dvojicu na noć. Neko drveće je još živo, ali više ne može da se hrani krvlju kule. Tako da im dajem druge krvi, kako bi smogle snage da uzvrate i zadrže zla čudovišta dole. Ali i drveće umire.“

Bris uzdahnu. „U redu. Vратиću se, Lončice. S mačevima.“

„Znala sam da mogu da te zavolim. Znala sam da si dobrica. Zbog tvog brata.“

Zbog njene izjave je naborao čelo, pa još jednom uzdahnuo. Nežno je pustio ruku mrtvog deteta. „Čuvaj se, Lončice.“

„A tako sam lepo spavao“, reče Tehol dok je koračao pored Baga.

„Uveren sam da jeste, gospodaru. Ali vi ste tražili da vam utanačim ovaj sastanak.“

„Nisam očekivao tako brz odgovor. Jesi li uradio ili rekao nešto zbog čega bi se tako neopravdano zainteresovali?“

„Naravno da jesam, inače ne bih ni uspeo da vam ugovorim prijem.“

„O, pa to nije dobro, Bag. Jesi li im rekao moje ime?“

„Nisam.“

„Jesi li im otkrio nešto od moje velike smicalice?“

„Nisam.“

„E pa šta si onda rekao?“

„Rekao sam da novac nije bitan.“

„Nije bitan?“ Tehol uspori korak i povuče nazad Baga. „A šta ti misliš koliko sam voljan da im platim?“

„Ne znam“, odgovori sluga. „Nemam blage predstave kakav je taj ugovor koji hoćete da sklopite sa Esnafom pacolovaca.“

„To je zato što još nisam odlučio!“

„Pa jeste li sad odlučili, gospodaru?“

„Još razmišljam. Nadam se da ću nešto smisliti dok ne stignemo.“

„Što će reći da *može* biti skupo...“

Teholovo lice se ozari. „U pravu si, baš bi moglo. Zbog toga novac nije bitan.“

„Tačno tako.“

„Drago mi je što se slažemo. Divan si ti sluga, Bag.“

„Hvala vam, gospodaru.“

Nastavili su dalje.

Ubrzo su stali ispred Kuće tasova. Tehol je neko vreme piljio u isprepletanu pacovsku fasadu. „Svi me gledaju“, reče.

„Zaista izgleda tako, zar ne?“

„Ne dopada mi se to što sam jedini predmet pažnje hiljadama pacova. Šta to oni znaju, a da ja ne znam?“

„S obzirom na veličinu njihovih mozgova, ne mnogo.“

Tehol je još malo zagledao zid, pa polako trepnu i pogleda Baga. Pet damara. Deset.

Sluga nije menjao izraz lica, pa se nakašljao, pročistio grlo, i rekao: „E pa trebalo bi da uđemo, zar ne?“

Sekretar je sedeo isto kao što je i ranije tog dana, radeći na tomu koji se Baga učinio kao da je onaj isti. Opet, nije pokazivao zanimanje da podigne pogled. „Poranili ste. Očekivao sam tačnost.“

„Nismo poranili“, reče Tehol.

„Niste?“

„Nismo, ali pošto se zvono već oglašava, ako nastaviš da pričaš, ima da zakasnimo.“

„Nisam vam ja tu ništa kriv. Niti sam bio u bilo kom trenutku ovog besmislenog razgovora. Gore uz stepenice. Do vrha. Tamo su samo jedna vrata. Kucajte jednom pa uđite, i nek vam je Lotalica na pomoći. A da, vaš sluga može ostati ovde, pod uslovom da mi više ne bocka oči.“

„Neće on ostati ovde.“

„Neće?“

„Neće.“

„U redu, onda. Gubite mi se s očiju, obojica.“

Tehol je poveo iza stola i oni počеше da se penju.

„Bockao si mu oči?“, upita Tehol.

„Prosudio sam da će biti korisno zarad privlačenja njegove pažnje.“

„Drago mi je, iako sam donekle zabrinut.“

„Okolnosti su od mene zahtevale drastične korake.“

„Dešava li se to često?“

„Bojim se da da.“

Dosegli su traženi sprat. Tehol je istupio i zalupao na vrata. Poslednji put se okrenuo ka Bagu da ga podozrivo i procenivački pogleda, pa se opet okrenuo vratima i otvorio ih. Ušli su u odaju.

Koja je bila prepuna pacova. Prekrivali su pod. Sto. Police. Peli su se po kristalnom lusteru. Čučali su na ramenima i zurili iz nabora odeće šestoro članova odbora na drugoj strani stola.

Hiljade sitnih očiju pomno je posmatralo Tehola i Baga, uključujući i oči trojice muškaraca i tri žene koji su bili srce Esnafa pacolovaca.

Tehol povuče gore pantalone. „Hvala vam svima...“

„Vi ste Tehol Bedikt“, prekide ga žena na levom kraju. Bila je uglavnom zbirka loptastih obličja, lice, glava, trup, grudi, a sitne tamne oči su se sjajile poput stvrdnutog katrana. Najmanje je tri pacova bilo u njenoj podignutoj, valovitoj crnoj kosi.

„A mene živo interesuje“, reče Tehol osmehujući se, „šta svi ovi pacovi rade ovde?“

„Besmisleno pitanje“, brecnu se muškarac pored gojazne žene. „Mi smo Esnaf pacolovaca. Gde bismo drugde stavili one koje ulovimo?“

„Mislio sam da ih ubijate.“

„Jedino u slučaju da odbiju zakletvu“, reče čovek, iz nekog neobjašnjivog razloga naglašavajući svaku reč neobičnim kezom.

„Zakletvu? Kako se to pacovi zaklinju?“

„To se vas ne tiče“, reče žena. „Ja sam Oniks. Pored mene sedi Iskrica. Po redu sledstveno tome, pred vama sede zatočnik Ormlu, Odsjaj, Bubird i Rubin. Tehole Bedikte, pretrpeli smo strašne gubitke u ulaganjima zahvaljujući upravo vama.“

„Od kojih ste se nesumnjivo oporavili.“

„To nema veze!“, reče žena zvana Odsjaj. Bila je plavuša i tako mršava i tanušna da su joj samo ramena i glava bili iznad stola. Povremeno bi ispred nje protrčala gomila pacova te je bila prinuđena da mrda glavom kako bi ga držala na oku.

„Ako se dobro sećam“, razborito reče Tehol, „izgubili ste nešto manje od polovine vrha.“

„Kako to znate?“, zahtevao je da čuje Iskra. „Niko osim nas ne zna za to!“

„Pogodio sam, uveravam vas. U svakom slučaju, ugovor koji nudim biće za istu sumu.“

„Polu vrha!“

Teholov osmeh se raširi. „Ah, sad imam vašu punu pažnju. Odlično.“

„To je besmislena suma“, ogłosi se prvi put Ormli. „Šta biste od nas? Da osvojimo Kolans?“

„Je l' biste mogli?“

Ormli se namršti. „Šta to tražite od nas, Tehole Bedikte?“

„Biće teško“, zabrinuto će Odsaj. „Opteretice naše ljudstvo...“

„Teško“, ubaci se Iskrica, „ali ne i nemoguće. Moraćemo da vrbujemo ljude iz naših ostrvskih ćelija...“

„Stanite!“ Uzviknu Tehol. „Ne zanima me da osvajam Kolans!“

„Vi ste jedan od onih što se stalno predomišljaju“, reče Oniks. Zavalila se u stolicu i jedan pacov uz cijuk skoči iz njene kose negde na pod iza nje. „Ne mogu da podnesem da radim za takve ljude.“

„Nisam se predomislio. Nisam ja pomenuo sve to s Kolan-som. Štaviše, bio je to zatočnik Ormli...“

„E pa i on se stalno predomišlja. Vas dvojica ste kô stvoreni jedan za drugoga.“

Tehol se obrati Bagu: „Nisam neodlučan, zar ne? Reci im, Bag. Jesi li me ikada video neodlučnog?“

Bag se namršti.

„Bag!“

„Razmišljam!“

Odsajin glas se začu iza naročito velike gomile pacova. „Ne vidim nikakvog smisla u svemu ovome.“

„Sasvim razumljivo“, ravnodušno reče Tehol.

„Opišite svoju ponudu za ugovor“, zahtevao je Ormli. „Ali samo da vas upozorim da ne vršimo privatne funkcije.“

„Šta to znači?“

„Neću da traćim dah na objašnjavanje... osim ako se ne ispostavi da je bitno. Je li bitno?“

„Ne znam. Kako bih i mogao znati?“

„E pa to vam kažem. Nego kakav je ugovor?“

„Dobro“, pristade Tehol, „ali moram da vas upozorim da je zamršen.“

Odsjaj molećivo zavapi: „Joj, ne dopada mi se kako to zvuči!“

Tehol se potrudi da je pogleda, ali onda odustade. Pred njom na stolu je gomila pacova narastala. „Iznenadujete me, Odsjaj“, reče. „Ja mislio da Esnaf pacolovaca uživa kad je nešto zamršeno. Na kraju krajeva, vi se ne bavite samo, ovaj, hvatanjem pacova, zar ne? Zapravo, vaša prvenstvena delatnost jesu poslovi nezvaničnog esnafa ubica – nezvaničnog, naravno, jer je to zabranjena delatnost, a pritom je i neugodna. A pored toga ste i nekakav esnaf lopova, iako tek treba da postignete punu saglasnost lopova koji se radije opredeljuju za samostalno preduzetništvo. Takođe, pružate neobično plemenite usluge svojim nezvaničnim podzemnim putevima za bekstvo za osiromašene izbeglice iz prisajedinjenih graničnih plemena. A tu je i...“

„Stanite!“, zakrešta Oniks. Manje kreštavim glasom reče: „Bubirde, dovedi ovamo našu glavnu istražiteljku. Lutalice mi, ako nekoga treba istražiti, onda je to Tehol Bedikt.“

Tehol podiže obrve. „Hoće li to biti bolno?“

Oniks se iskrevelji i šapnu: „Obuzdajte nestrpljenje, Tehole. Uskoro ćete na to saznati odgovor.“

„A je li promućurno pretiti potencijalnom poslodavcu?“

„Ne vidim zašto nije“, odgovori Oniks.

„Vaše poznavanje naših delatnosti zaista je zabrinjavajuće“, reče Ormli. „To nam se ne dopada.“

„Uveravam vas da se ja sam divim vašim poduhvatima. Zapravo, moja ponuda zavisi od punog korišćenja delatnosti esnafa. Nisam mogao drugačije nego da prvo sve saznam, zar ne?“

„A kako mi to da znamo?“, upita Ormlji. „Još nismo ni čuli ponudu.“

„Stići ćemo i dotle.“

Vrata iza njih su se otvorila i žena koja je po svemu sudeći bila glavna istražiteljka prođe mimo Tehola i Baga. Pažljivo gazeći, stala je kod desnog kraja stola i prekrstivši ruke oslonila se o zid.

Oniks joj se obrati: „Glavna istražiteljko Raket, osoba u našem prisustvu može predstavljati opasan problem.“

Visoka, vitka žena kratko podšišane riđe kose nosila je izbledelu kožu, odeća joj je bila po običajima južnih Nereka, kao da je upravo izašla iz stepe – iako su se, naravno, najbliže stepe nalazile na sto ili više liga na istok. Izgledala je kao da nije naoružana. Njene oči, zapanjujuće boje meda, koje su više podsećale na mačje nego na ljudske, polako se usmeriše ka Teholu. „Ovaj?“

„A ko drugi?“, prasnu Oniks. „Sigurno ne njegov sluga!“

„Zašto da ne?“, otegnu Raket. „Izgleda kao da je opasniji.“

„Slažem se“, prosikta Bubird. „Prstom je ubo mog sekretara u oko.“

Iskrica se zaprepastio. „Stvarno? Samo tako?“ Podigao je ruku i ispružio prva dva prsta, pa njima ubo vazduh. „Samo tako? Boc! Samo tako?“

„Da“, odgovori Bubird zureći u Baga. „Otkrio je iluziju! Kakve ima vajde u stvaranju iluzija kada ovaj tako dođe i prstima napravi rupe u njima!“

Tehol se obrati svom slugi: „Bag, hoćemo li mi živi otići odavde?“

„Teško je reći, gospodaru.“

„Sve samo zato što si bocnuo onog sekretara u oči?“

Bag slegnu ramenima.